

JEOLOJİK MİRASA KATKI: NARMAN PERİ BACALARI

Ekrem Kalkan^a, Mine Alacalı^b

^a*Atatürk Üniversitesi Oltu Yer Bilimleri Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 25400, Oltu-Erzurum.*

^b*Atatürk Üniversitesi Oltu Yer Bilimleri Fakültesi, Petrol ve Doğal Gaz Mühendisliği Bölümü, 25400, Oltu-Erzurum.*

(ekalkan@atauni.edu.tr)

ÖZ

Türkiye jeolojik konumu itibari ile yer bilimleri açısından oldukça ilginç bir coğrafyaya sahiptir. Alp-Himalaya Orojenik kuşağında olmasının da etkisi ile farklı birimlerin gözleendiği, zengin kıvrımların, kırıkların, tabakaların süslediği ülkemizin batı kesimleri açılma kuvvetlerinin, doğu kesimleri ise sıkışma tektoniğinin etkisinde kalmaktadır. Bu etkin tektonizma sonucu farklı ve özellikli jeolojik yapılar oluşmaktadır. Jeolojik miras olarak da isimlendirilebilecek bu oluşumlardan birkaçı UNESCO Dünya Kültürel Miras Listesi'nde yer almaktadır. Doğu Anadolu'nun sıkışma tektoniğine maruz kalması Erzurum ve civarında da önemli jeolojik yapılardan meydana gelen büyük bir açık hava jeoloji müzesinin oluşmasını sağlamıştır. Bu yapılardan Narman Peri Bacaları 2012 yılında Unesco Türkiye Milli Komitesi tarafından Dünya Geçici Miras listesine alınmıştır ancak bölgeye yönelik henüz hayata geçirilen herhangi bir proje bulunmamaktadır. Pliyosen yaşlı kırmızı renkli kumtaşı ve çakıl taşlarından oluşan karasal fasiyeslerin, atmosferik koşullara bağlı olarak meydana gelen aşınmaların da etkisi ile oluşan peribacalarını Kapadokya'daki oluşumlardan ayıran en belirgin özellik tortul birimlerden meydana gelmiş olmalarıdır. Kapadokya'da bulunan yapıların volkanik kökenli olmasına karşın, Narman Peri Bacaları sedimanter kökenli oluşumlardır. Vadide gözlenen Pliyo-Kuvaterner tortul kayalar, bünyelerindeki demir elementinin oksitlenmesi sonucu kırmızı bir renk almışlardır. Bölge herhangi bir koruma altında bulunmamaktadır ve yerel halk tarafından mera olarak kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Jeolojik miras, sedimanter, peri bacaları, Narman, Erzurum

A CONTRIBUTION TO GEOLOGICAL HERITAGE: NARMAN FAIRY CHIMNEYS

Ekrem Kalkan^a, Mine Alacalı^b

^aAtatürk University, Oltu Earth Sciences Faculty, Department of Geology Engineering, 25400, Oltu-Erzurum^bAtatürk University, Oltu Earth Sciences Faculty, Department of Petroleum and Natural Gas Engineering, 25400, Oltu-Erzurum.

(ekalkan@atauni.edu.tr)

ABSTRACT

Turkey has a very interesting geography in terms of earth sciences due to its geological location.

Our country, adorned by rich folds, fractures and strata, as an effect of its location being on the Alpine-Himalayas orogenic belt, where different units observed, is under the influence of extension forces in the western parts and compression forces in the eastern parts. This active tectonism results in different and specific geological structures. Some of these formations, which can also be called as geological heritage, take place in the UNESCO World Cultural Heritage List. The exposing of the Eastern Anatolian to the compression forces have resulted the formation of a large open-air geology museum composed of important geological structures in Erzurum and its vicinity. Narman Fairy Chimneys, one of these structures, has been included in the UNESCO's World Heritage Tentative List by UNESCO Turkish National Commission but there is not even a single project targeting the mentioned area, yet. The most distinctive features of the fairy chimneys' from the ones in Cappadocia, is their formation due to the atmospheric erosion of continental facies, comprised of red coloured sandstones and pebble stones of Pliocene. Although the structures in Cappadocia are of volcanic origin, Narman Fairy Chimneys are of sedimentary origin. Plio-Quaternary sediments observed in the valley are red in colour as a result of the oxidation of the iron element, one of their components. There is no protection for the region, being used as a pasture by the villagers, presently.

Keywords: Geological heritage, sediments, fairy chimneys, Narman, Erzurum